

Slovenski dom

Stev. 288

V Ljubljani, sreda 20. decembra 1939

Leto IV

Nemški 32.000 tonski parnik 'Columbus' uničen v ameriških vodah Parnik je zajela angleška vojna ladja, nakar je posadka sama ladjo zažgala

Newyork, 20. dec. o. Nemško mornarico je sredi zaledja nova, huda izguba. Uničen je bil 32.000 tonski potniški parnik »Columbus«, last družbe »Norddeutscher Lloyd«. »Columbus« je za »Bremenom« in »Europo« tretji največji nemški parnik.

»Columbus« se je ob začetku vojne zatekel v mehiške vode. Pretekli četrtek se je podal »Columbus« na potovanje v Atlantik. Po ameriških obalnih vodah so ga spremljale ameriške vojne ladje. Ko pa je prišel na odprto morje in je bil že 74 km severno od rtiča Henryja na južnem koncu Floride, je v daljavi opazil neko angl. vojno ladjo, ki bi ga kmalu ujela. Da se ne bi udal v angleške roke, je nemški poveljnik dal nalog za izkrcanje vsega moštva, ostalim pa, ki so ostali na ladji, povelje, da zažgo že pripravljene sode naftne in potopijo ladjo. Ta čas je pripeljal v bližino ameriške vojne ladje »Tuscaloosa«, ki je prevzela 599 ljudi posadke. »Columbus« je bil nankrat v plamenih, slišati je bilo tudi več eksplozij.

Od vsega moštva sta izgubila življenje samo dva kurjača, ki sta najbrž bila v trenutku eksplozije še na ladji.

Amerikanska križarka, ki je pripeljala mornarje v Newyork, je te izkrcala in jim je dovoljeno biti 60 dni v Združenih državah. Uvedena bo preiskava, če ti mornarji morda niso vojaki. V tem primeru bodo internirani.

Kontreadmiral Tausis, poveljnik pomorskega oporišča v Norfolku je izjavil, da je ameriška križarka »Tuscaloosa« sporočila po radiu, da je bil parnik »Columbus« potopljen sredi ob 22.09 po Greenwichu.

Nemci so potopili doslej 23 lastnih potniških in tovornih ladij, da jih ne bi sovražnik zaplenil. Celotna tonaža teh 23 ladij znaša 139.406 ton, angleške in francoske vojne ladje so pa doslej zaplenile 19 potniških in tovornih nemških ladij s celotno tonažo 88.218 ton.

London, 20. dec. o. Francosko vrhovno mornariško poveljstvo sporoča, da sta francoska rušilca potopila v Atlantiku dve nemški podmornici. Eno od teh dveh je potopil že znani rušilec »Sirocco« in je to že njegova tretja potopljena podmornica. Drugo pa je potopil drug neimenovan francoski rušilec.

London, 20. dec. o. Francosko vrhovno mornariško poveljstvo sporoča, da sta francoska rušilca potopila v Atlantiku dve nemški podmornici. Eno od teh dveh je potopil že znani rušilec »Sirocco« in je to že njegova tretja potopljena podmornica. Drugo pa je potopil drug neimenovan francoski rušilec.

Važen posvet francosko-angleškega vrhovnega sveta:

Angleška in francoska pomoč za Finsko

Pariz, 20. dec. o. Včeraj se je tretjič od začetka sedanje vojne sestel angleško-francoski vrhovni vojni svet in razpravljal o vseh važnih vprašanjih glede vojskovanja in o sklepih, ki jih je treba izvesti za vojno sodelovanje med Anglijo in Francijo. Predsednik francoske vlade je pri tej priliki čestital angleški mornarici zaradi uničenja križarke »Admiral von Spee«.

Iz zanesljivega vira poročajo, da so na včerajšnji seji zavezniškega sveta razpravljali o dejanski pomoči Anglije in Francije za Finsko. O tem vprašanju se je posvetovala tudi francoska vlada na svoji zadnji seji. Anglija in Francija računata, da bosta zaradi sovjetskega napada na Finsko prej ali slej potegnjeni v vojno tudi Švedska in Norveška, kar bo Angliji in Franciji narekovalo potrebne korake. V tem primeru Rusije ne bo mogoče več smatrati za nevtralnno državo. Zaradi tega so včeraj razpravljali ne samo načelno o pomoči za Finsko, marveč tudi o načinih, kako bi to pomoč najhitreje in najizdatneje poslali.

London, 20. dec. o. Bivši angleški mornariški minister Duff Cooper je imel v New Yorku govor, v katerem je dejal, da bo Anglija pomagala Finski in napovedala Sovjetom vojno, če bi grozila nevarnost, da bi bila Finska premagana.

Mladi kraljevi gostje v Belgradu

Belgrad, 20. decembra. m. Sredi se je prispela v Belgrad skupina sedmošolcev in sedmošolk, vrstnikov Nj. Vel. kralja Petra II. Na belgradskem kolodvoru so jih sprejeli in pozdravili kraljevi zastopniki. Začasa njihovega bivanja v Belgradu bodo gostje kralja Petra ter se bodo udeležili več prireditev, ki bodo prirejene njim na čast. Iz Ljubljane so prispeli pod vodstvom prof. Janka Severja: Viktor Antolin, Josip Jančar, Marija Mrak, Milena Vodopivec in Jakob Savinšek.

Aretacije na Češkem in na Poljskem Razglas poljske vlade o poljskih vojnih ciljih

Praga, 20. decembra. m. »United Press« poroča: Zadnje dni je tukajšnja policija zaprla okoli 50 Čehov, ki so po veliki večini člani rusko-češkega društva. To društvo je v prejšnji češkoslovaški republiki pospeševalo kulturne odnose med Češkoslovaško in Sovjetsko Rusijo. Med zaprtimi je tudi deset višjih častnikov bivše češkoslovaške vojske, ki baje pripadajo vohunski organizaciji, kakršne so odkrili na Češkem že meseca avgusta.

Pariz, 20. decembra. m. Agencija PAT poroča: Poljska vlada je naslovila na poljski narod razglas, v katerem razlaga svoje cilje ter poudarja, da se je odločila te svoje namene tudi uresničiti. Med njene cilje spada pred vsem osvoboditev Poljske

in tako močna utrditev njenih meja, da bodo te meje lahko trajne. V proglasu končno pravi, da vztraja in da bo vztrajala še nadalje ob strani svojih zaveznikov.

Berlin, 20. decembra. o. Angleški tisk je razširil vesti, da je nemška politična policija brez preiskave ustrelila katoliškega škofa in večje število duhovnikov v Lublinu. V nemških uradnih krogih izjavljajo, da sta bila lublinski škof in njegov vikar konec novembra res obsojena na smrt, ker sta skrivala orožje. Nemški guverner za zasedeno Poljsko Frank, pa je smrtno kazen spremenil v večletno ječo.

Vremensko poročilo

Pokljuka: —2, obl., mirno, 80 cm juž. snega.
Bled: —7, oblačno, zračni pritisk se manjša, mirno, 27 cm snega, južen.
Planica-Tamar: —2, delno obl., mirno, 70 cm snega, pršič.
Jezerko: —5, delno oblačno, mirno, 25 cm pršiča na 15 cm podlage.
Komna: —3, jasno, 70 cm pršiča na 80 cm podlage.
Krvavec: —4, delno obl., 70 cm snega, pršič.
Sv. Janez v Bohinju: 0, delno oblačno, 50 cm snega, pršič.

Smrt na gasilski veselici

Maribor, 20. decembra.

Dne 8. novembra lanskega leta so imeli v Muretcinoh gasilsko veselico. Udeležil se je tudi Kokolj Janez iz Nove vasi pri Sv. Marku, ki se je takrat nahajal kot vojak na dopustu. Prišel je na veselico v uniformi. Ponoči pa je naenkrat opazil, da mu je nekdo izmaknil bajonet. Iskal ga je po sobi, fantje pa so se mu smejali. Očividno so mu bajonet skrili, da bi ga dražili. Kokolj pa je ta šala spravila v jezo, potegnil je žepni nož ter se je z njim postavil pred vrata. Dejal je, da ne pusti nikogar iz sobe, dokler mu bajoneta ne vrnejo. Fantje se te grožnje niso ustrašili. Oborožili so se z nogami od stolov in klopi ter so s tem orozjem navali na Kokolja. Nastal je pretep, v katerem je Kokolj zabodel dva fanta v hrbet. Fantje so se nato razbežali, odstranil se je tudi Kokolj, naslednjega jutra pa so ga našli kakih 100 korakov proč od hiše, kjer je bila veselica, mrtvega. Imel je dve hudi rani. Ena mu je presekala obraz, pa ni bila smrtna, druga pa je zahtevala njegovo mlado življenje. Prerezano je imel namreč odvodnico na prsih ter je izkrevljal. Danes se zagovarja zaradi tega dogodka pred sodnikom-podincem mariborskega okrožnega sodišča pet fantov, ki so se usodnega pretepa s Kokoljem udeležili. So to 22-letni Alojz Donaj, 22-letni Jožef Črešnik, 22-letni Franc Par, 28-letni Janez Vidovič in 23-letni Janez Muhič. Fantje dejanje tajijo ter se izgovarjajo drug na drugega. Razprava ob času poročila še traja.

Naročajte Slovenski dom!

Vesti 20. decembra

Italijanski pomorski promet je v prvih treh mescih vojne zrasel za 200%.

Danska vlada je dala uradno izjavo, da noben zakon ne prepoveduje Dancem, da ne bi šli kot prostovoljci na Finsko.

Nemška vojna mornarica ima v Atlantskem morju še eno križarko vrste »Admiral Graf v. Spee« ter šest ali sedem podmornic, pravijo ameriški krogi.

Nemške oblasti v Krakovu so vse boljše trgovine vzele Poljakom in jih dale v oskrbo Nemcem, poroča nemški urednik lista za zasedeno Poljsko.

Italijanski listi pišejo o velikem govoru zunanjega ministra grofa Ciana in pravijo, da je grof povedal v govoru, da Italija ni vedela za zvezo med Sovjetsko Rusijo in Nemčijo in ni bila obveščena o tem, da se taka zveza pripravlja.

Ves obmejni promet med Nemčijo in Holandijo, razen ekspresnih vlakov, je ustavljen.

Sovjeti se boje finskih letalskih napadov na Leningrad in Moskvu, ki morata biti ponoči docela zatemnjena.

Italijanski kralj in kraljica bosta te dni slovesno sprejeta pri sv. Očetu.

Nemško uradno poročilo pravi, da so Angleži in Francozi od začetka vojne izgubili 188 letal. Francosko uradno poročilo pa pravi, da so Nemci v istem času izgubili tudi 188 letal. To je redek primer nesoglasja v uradnih poročilih vojskujocih se držav. Tudi če je bilo res tako, ni to število posebno veliko, če ga primerjamo z izgubami v svetovni vojni.

Pogajanja med Turčijo in Sovjetsko Rusijo, ki so se oktobra ustavila zaradi nemogočih sovjetskih zahtev, se bodo po nekkih poročilih kmalu nadaljevala. Če bo to res, pomeni, da je Sovjetska Rusija omilila svoje zahteve glede Balkana. Zdi se, da so jo k temu prisilili neuspehi njene vojske na Finske in pa vesti o zbiranju turške, angleške in francoske vojske blizu njenih azijskih meja.

Sovjetska vlada uradno sporoča, da so neresnične vesti o nezadovoljstvu, o ustajah v sovjetskih vojski in o nemirih med civilnim prebivalstvom. Ker je resničnost sovjetskih uradnih poročil že dejansko dokazana, je treba verjeti tudi temu zagotovitvi...

O zadnji letalski bitki nad otokom Helgolandom poročajo Nemci, da so zbili 36 angleških letal. Vseh letal, ki so sodelovala pri napadu je bilo pa 56 in ne 44 kakor so prej poročali. Angleži pa pravijo, da so nemška poročila neresnična ter da znašajo angleške izgube 7 letal, nemške pa 12.

Generalni tajnik Zveze narodov je poslal vsem članicam ZN vprašanje, kako mislijo pomagati Finski v smislu sklepa seje ZN.

Angleško trgovinsko ministrstvo je izdalo poročilo, da se je angleški pomorski uvoz v novembru povečal za 22.000.000 funtov sterlingov v primeri z oktobrom. Ves uvoz znaša 84.000.000 funtov sterlingov (20 milijard dinarjev). Izvoz pa se je novembra povečal za dve milijardi funtov sterlingov in znaša 37.000.000 funtov. Številke kažejo, da nemška blokada Anglije še ni uspešna.

Ameriške plovne družbe so spet začele redni potniški promet z Evropo. Z novim letom bosta to nalogo vršila parnika »Manhattana« in »Washington«, ki bosta vozila med New Yorkom, Napolijem in Genovo.

Smrt frankovskega voditelja

Budimpešta, 20. decembra. m. V eni tukajšnjih bolnišnic je umrl dr. Ivan Frank, sin pokojnega dr. Josipa Franka, bivšega predsednika hrvatske stranke prava. Dr. Ivan Frank je v vodstvu stranke zastopal svojega očeta dolgo vrsto let po njegovi smrti. Jugoslavijo je zapustil leta 1918, ob prevratu. Stalno je deloval v tujini proti njej.

Slepar, ki je s preprogami goljufal Celjanke

Maribor, 19. decembra.

Pred mariborskim okrožnim sodiščem je bil danes obsojen zaradi sleparije 31letni trgovec Stevan Strbac iz Predora v Bosni. Strbac je prišel pred sodnike zaradi sleparij, ki jih je izvršil v Celju. Strbac je prevzel od trgovca s preprogami Ibrahimoviča Mehmeda 4 preproge v komisijo. — Prodaj jih je v Celju Mariji Drjevič, četrti pa je pri njej založil proti posojilu 1900 din. Čez nekaj dni pa je potem poslal gospej Drjevič nekega Ibra Dženanoviča s pismom, v katerem prosi gospo, da izroči donosilu pisma preprogo, katero bo v Ljubljani na velesejmu dražje prodal. Gospa je res izročila preprogo. Strbac pa se potem ni več zglasil in tudi svojega dolga ni vrnil. Prav tako pa je opeharil Ibrahimoviča, od katerega je preproge prevzel, za ves izkupiček. Mariborska policija je sleparja izsledila in danes je prišel pred sodišče, kjer je dobil kot plačilo 3 mesece strogega zapora, 300 din globe in 2 leti izgube častnih pravic.

Ruski letalci prosijo Fince, naj vzdrže ...

Letaki, ki jih mečejo rdeči letalci govore o bližnji revoluciji v Rusiji

Budimpešta, 20. dec. o. Posebni dopisnik lista »Magyar Nemzet« poroča s finskega bojišča v Kareliji, da je včeraj priletelo nad finske postojanke sovjetsko letalo, ki je najprej zmetalo svoje bombe v morje, potem pa je puščalo nad finske postojanke letake z naslednjo vsebino:

»Finski vojaki! Morate vzdržati še mesec dni! Nova ruska revolucija, ki se že pripravlja, bo prinesla mir!«

Te letake spravljajo v zvezo z vestmi, ki trdijo, da opazajo vedno večje nezadovoljstvo med prebivalstvom po sovjetskih velikih mestih. To nezadovoljstvo je naraslo tako, da so morale oblasti veliko ljudi prijeti in jih poslati v pregnan-

stvo, v Moskvi in Leningradu pa so zaplenili prebivalstvo vse radijske aparate.

Moskva, 20. dec. m. »Exchange Telegraph« poroča: Na včerajšnjem sestanku, ki sta ga imela Stalin in Molotov, je bilo sklenjeno, da se mora začeti novo tiščenje med častniki, ki se udeležujejo vojne na Finskem. Ta sklep spravljajo v zvezo z neredi v Leningradu in z upori med sovjetskim vojaštvom na bojišču severno od Ladokškega jezera.

London, 20. dec. m. Agencija Reuter poroča iz Moskve: Nekli politični komisar in načelnik GPU sta odpotovala iz Moskve na finsko bojišče, kjer bosta vodila preiskavo o zadnjih uporih sovjetskih čet

Pred likvidacijo in izplačilom škod, nastalih v bojih ob Soči in na Koroškem

Okoli dva tisoč vojnih oškodovancev, ki so zaradi bojev na soški fronti ozir. na Koroškem izgubili svojo imovino in mnogi prišli naravnost na beraško palico, je po dvajsetletnem pričakanju s veseljem sprejelo v lanskem poletju vest, da se pripravljajo ureditve tega vprašanja in da so že spisi dospeli iz ministrstva socialne politike na bansko upravo v Ljubljani zaradi ugotovitve in likvidacije škod. S tem je zadeva krenila iz mrtve točke, in sicer zaradi naklonjenosti, ki so jo pokazali predsednik vlade kot svojačasni minister socialne politike, g. dr. Korošec in g. dr. Krek ter tudi drugi odločilni faktorji vlade in dravske banovine. Vendar je zadeva zopet obtičala, ker je bil potreben formalni predpis o postopku z zakonito močjo ter tudi uzakonitev priznanja in izplačila teh škod. Odbora vojnih oškodovancev sta neumorno delovala ter neposredno odnošno s pomočjo naklonjenih oseb skušala doseči, da mero-dajni faktorji naredijo tudi zadnji odločilni korak. Veliko naklonjenost so pokazali tudi g. predsednik vlade ter g. dr. Maček, minister financ gosp. dr. Štef in g. dr. Budisavljevič, v katerega re-

sorju so se prijave zbirale. Neumorno in s priznanja vredno poštvalnostjo je skozi vsa leta pomagal g. dr. Krmpotič, kateremu gre v veliki meri zahvala, da je zadeva vojnih škod prispela tako daleč. Danes zamoremo prizadete vojne oškodovance obvestiti, da je že pripravljen in menda že končno redigiran osnutek zakona, s katerim bo ministrski svet rešil vprašanje plačila teh vojnih škod in seveda tudi določil vse potrebne formalnosti glede ugotavljanja in likvidacije teh škod po posebnem sodišču in glede rokov, tako za naknadne prijave od strani zamudnikov in ostalo, kar bo potrebno. Gosp. minister socialne politike dr. Budisavljevič je zagotovil zastopniku vojnih oškodovancev vso pomoč in skorajšnjo ratifikacijo zakonskega osnutka.

Vojni oškodovanci bodo gotovo to vest sprejeli z veseljem in obenem z zaupanjem, da bodo odločilni faktorji izvršili v imenu države to, kar slovenski in hrvaški vojni oškodovanci iz nekdanjih bojišč ob Soči in na Koroškem ter oni iz Istre že dvajset let težko pričakujejo. — Dr. F. S.

Nemščino, italijanščino in esperanto poučuje pismenim potom

Jezikovna dopisna šola, št. Vid 72 nad Ljubljano preje na Jesenicah. Učnina nizka, uspeh zagotovljen. — Zahtevajte prospekt. Priložite znamko za odgovor

Ljubljana od včera do danes

Ves dan je pomalem pršilo, pusto je bilo vreme in černo. Mraza ne posebnega: eno ali dve stopinji nad ničlo je kazal termometer. Zjasniti se kar ne more, tako da s smučanjem in prazničnimi izleti ob letošnjem božiču najbrž ne bo priča. V bližnji okolici sneg naglo kopni, v mestu pa ga spravlja v kraj in nakladajo na vozove mestni uslužbenci. Slabo bi bilo zdaj, če bi začelo liti. Takoj bi spet nastal strah pred povodnjami.

Smola kmečke ženice

Na doljskem kolodvoru je prekladala svoje caje in košare neka kmečka ženica, ki je prišla v mesto, da bi za praznike kaj prodala mešancom in zaslužila kakšen dinar. Pa je revica doživela hudo nesrečo. Ko se je motala okrog svojih stvari in za hip pogledala vstran, je pristopil neki umzovci in ji odnesel košaro, v kateri je bilo več kakor tri sto jajc. Lopovi dandanašnji res ne zamude nobene prilike, da bi koga obrali. Človek, posebno takšen, ki mesta ni vaju in tudi ne hudobi, kakor jih uganjajo mestni nepridipravi, se kaj lahko opeče. Ne zna se dobro obrniti, pazi ne more na vse hkratu, kakor pa za hip pogleda kam vstran, se mu že lahko zgodi nesreča. Tako se je tudi zgodilo kmečki ženici tam na doljskem kolodvoru. Neznat tat pa je opazil ugodno priliko in jo seveda nemudoma tudi izkoristil ter si preskrbel, da bo imel o božiču dovolj jajc za potice.

Nekaj zanimivih podatkov

V statističnem letopisu, ki ga je izdal statistični odsek na mestnem poglavarstvu, je nekaj prav zanimivih števil, ki jih navajamo v naslednjem. Konec leta 1938 je štela velika Ljubljana, ki se razprostira na površju 6538 ha, 86.778 ljudi. Takih, ki so se rodili v Ljubljani, torej pristanih »ljubljan-skih srca«, je le 34,52%. Zanimivo je, da se je 11,38% vsega ljubljanskega prebivalstva rodilo na Primorskem.

Naravni prirastek ni velik, prav tako pa tudi ne umrljivost. Statistika vzrokov, ki so lani v posameznih primerih zakrivila smrt, nam pove, da je lansko leto 145 ljubljancev umrlo zaradi bolezni srca in žil, 145 zaradi visoke starosti, 96 zaradi raka in novotvorb, 84 zaradi jetike, 74 zaradi živčnih in duševnih bolezni. Precej visoko je število samomorov — 26.

Gradbena delavnost je lani dala Ljubljani 103 nove hiše ter 394 novih stanovanj. Skupno je bilo lani v Ljubljani 6493 hiš.

Uvoz posameznih važnejših predmetov pokaže lansko leto tole sliko: vina je bilo uvoženega 4.099.696 litrov, piva 935.544 l, klavne živine 8738 glav, 19.805 telet, 149 konj, 1079 odojnikov, 7241 mladih prašičev, 20.238 prašičev nad 60 kg žive vage, 1222 komadov divjačine, 13.776 komadov velike perutnine ter 119.076 male perutnine.

Mleka je bilo lani v mestu uvoženega 5,7 milijonov litrov, masla 210.000 kg, 9,3 milij. kg moke, 16.000.000 jajc, 417.698 kg riža, 1.552.870 kg sladkornja, 59.221 kg surove kave in navadnega čaja, 10.786 kg pražene kave in etiketiranega čaja, 417 tisoč 841 litrov jedilnega olja, 2,37 milij. kg sadja.

Mehkih drv je bilo uvoženih lani 19.841 kub. m, trdih 129.591 kub. m ter 53.853 ton premoga za industrijske namene.

Lani je bilo v Ljubljani skupno 824 zdravniškega osebja. Zdravnikov samih (z upokojevcem in volonterji vred) pa 170. Socialno skrbstvo je izredno

skrbno, zahteva pa seveda tudi večjih davkov. Za leto 1939-40 so ti izdatki preračunani na 7,26 milijona dinarjev.

Ob koncu lanskega leta je bilo v mestu 1782 trgovinskih obratov, 847 od teh je bilo trgovin z mešanim blagom, 360 s specijalnim, 121 s trgovinami z živilskimi artikli, 139 s trgovinami z tekstilnimi artikli, 113 s trgovinami z izdelki iz kože, 194 obratov ter industrijskih obratov, od katerih 120. Trgovinskih obratov je bilo prijavljenih 146, odjavljenih 41.

Lani je bilo v mestu 604 osebnih avtomobilov, 193 tovornih, 500 motorjev ter 21.050 koles.

Mestni dolгови so znašali 31. marca 1936 vsoto 153,4 milij. dinarjev. Ker so bila najeta nova posojila, pa so se ti dolgi do 31. marca 1937 zvišali na 169,84 milij. dinarjev. Leta 1938 pa so se dolgi zmanjšali v toliko, da so do 31. marca 1938 padli na 161,4 milij. dinarjev.

To bi bile glavne in najzanimivejše številke iz tega izredno skrbno in informativno sestavljenega letopisa.

Se nekaj opozoril za vedenje ob zračnih napadih

Nekaj resnih in važnih opomb za vedenje ob vajah za obrambo pred letalskimi napadi in ob zatemanju je se prav potrebnih. Pri dosedanjih vajah in zatemanjih nekateri ljubljanci stvari še niso vzeli za dosti resno in so zagrešili marsikatero malomarnost, ki bi ob pravem napadu lahko imela težke posledice. Opozorjamo vse prebivalstvo, naj se pri vajah nikoli ne zanaša na prizanesljivost oblasti in na obzirnost in popustljivost nadzorstva. Nadzorstvo bo do skrajnosti strogo in ne bo smelo prav nikjer pogledati skozi prste. Zavedajo naj se, da gre za vojaške zadeve, a to lahko pričakujemo, da v Ljubljani ni nikogar več, ki bi vojaške stvari jemal lahkomiselno. Zato naj ljudje pri dnevnih vajah čim najbolj naglo poiščejo zavetje in naj ne postopajo po cestah ali pasejo svojo radovednost, zlasti naj se pa s tem ne delajo važne in korajžne. Kdor zasliši alarm v kakršnemkoli prostoru, naj nikakor ne drvi iz lokala proti domu, temveč mora mirno ostati tam, kjer je. Kogar pa ujame signal za vajo na Trgu kralja Petra, namreč na cesti ali v parku, ta pa naj skoči v bližnjo večjo ali pa v zavetišče, ki je tam pripravljeno. Pred zakloniščem bodo stražniki ali drugi čuvaji dajali navodila, ki jih ljudje morajo ubogati. Predvsem pa opozarjamo prebivalce hiš na Trgu kralja Petra in v bližini, da zaklonišče ni narejeno za radovedneže. V zavetišču naj bodo ljudje mirni in naj se ne gneto pri vходу, zlasti se pa naj natančno ravnaajo po navodilih čuvaja. Isto velja tudi za zavetišča v kresiji. Branjeve in splošno prodajalce na Pogačarjevem in Vodnikovem trgu naj po naredbi ostanejo pri svojih stojnicah, ker ne bo drugih varuhov njih lastnine.

Kar pa tiče zatemanja, je še mnogo bolj nevarna za malomarneže kakor dnevna vaja. Ob zatemanju morajo biti tudi dvorišna okna tako zagrinjena, da jih sploh ne bo mogoče opaziti. Zato pa opozarjamo vse gospodarje in gospodinjice, da bo nadzorstvo pregledalo vsi Ljubljano tudi z višine in sicer z večjih strani in popolnoma vse hiše, ker ob resnem nočnem

Malenkosti ...

Dr. Kramer je za dvajsetletnico slovenske univerze napisal dolgo razpravo, v kateri poveljuje svoje zasluge za to ustanovo. Med drugim trdi, da se mu je med diktaturo, katere steber v Sloveniji je bil, posrečilo ohraniti univerzo neokrnjeno samo s tem, da je v vladi zagovarjal njeno okrnitev.

Mi smo že večkrat zapisali, da je dr. Kramer politični čarovnik. To pot sam dokazuje, da je res. Naj bo z njegovimi zaslugami za slovensko univerzo kakorkoli, dvoje drži:

1. Na vladnem sklepu o ustanovitvi slovenske univerze njegovega ministrskega podpisa ni.

2. Po izjavi sedanjega rektorja je slovenska univerza v šestnajstih letih, ko se je zanjo boril v odločilnih trenutkih dr. Kramer — kakor pravi sam — dobila za svoje stavne potrebe pol milijona dinarjev, v zadnjih štirih letih pa, ko dr. Kramerju ni bilo več dano boriti se zanjo, pa petdeset milijonov dinarjev.

Tisti mladi ljudje, ki so študirali na naši univerzi tedaj, pod diktatom, bi vedeli povedati marsikaj. Prav tako bi veliko vedel povedati pokojni rektor dr. Šerko, ki se je tedaj s študenti vred boril zoper okrnitev in razslovenitev našega našega znanstvenega zavoda. Ti vsi bi vedeli povedati, da je bil tedaj v Belgradu slovenski minister, ki je slovensko univerzo tako ljubil, da ga je bilo sram sprejeti odposlanstvo študentov, ki je prišlo moledovati za ohranitev medicinske fakultete, in je dal tem odposlancem slovenskega vseučilišča pred nosom zapreti vrata v svoj kabinet.

Tako so nekdanji slovenski ministri v dejanju ljubili slovensko univerzo!

Današnje »Jutro« pravi, da ni njegov tabor hotel izrabljati vseučiliške dvajsetletnice v politične namene. Res ne! Zato dr. Kramer ni prepovedal svojim študentom, naj se ne solidarizirajo s komunisti ter z njimi vred uradno proslavo prepro!

Zato sta Kramerjeva lista »Jutro« in »Slovenski narod« proslavi posvetila tako pozornost! — »Narode« je o proslavi, napisal o proslavi sloven-

ske univerze vsega 19 vrst — manj kakor o katerikoli dnevnem umoru, kakor o najslavnejši vedeževalki vseh časov, manj kakor o decembrskem horoskopu ali poročilu o snežnih razmerah.

»Jutro« je o proslavi poročalo nekaj več, vendar neskončno manj kakor o katerikoli domači ali tuji nedeljski brezpomembnosti.

Tako je tam, kjer velikih narodnih jubilejev ne izrabljajo v politične namene!

Naš radio se je za dvajsetletnico univerze tudi izkazal. Tisti teden pred dvajsetletnico je v svojih programih imel prostora za širše, za citre, za Pavlihe, za Chopinovo devetdesetletnico, za štajerske gradove, za fotografijo v naravnih barvah, za slovenski literarni zemljevid, za »Kozarec vode«, za vse... ni pa mogel dobiti deset minut in kakega predavatelja, ki bi bil povedal njegovemu občinstvu še to, da praznuje ta teden slovenska univerza dvajsetletnico svojega dela in boja. Edina reč, s katero se je radio oddolžil temu dogodku, je bil slabi prenos zborovanja iz »Uniona«, kakor prenaša pač vsako komedijo. — Dobro, da je bilo vsaj to! Če bi se naš radio tudi to pot v domačih poročilih zanašal na »Slovenski narod« kakor po navadi, bi bil morda tudi on prinesel o tem dogodku 19 vrst... In našo postajo vodi kulturni delavec z visokim imenom! Kaj se je morda tudi on bal, da bi se pregrešil z ... objektivnostjo?

Na uradni proslavi dvajsetletnice našega vseučilišča v univerzitetni zbornici je bilo opaziti zanimivo vrzel: manjkal je dr. Andrej Gosar, lanski dekan tehnične fakultete, tiste fakultete, ki je prav omenjeno leto po zaslugi dr. Korošca dobila največ za svoje potrebe. Zakaj je hotel dr. Gosar s svojo odsotnostjo manifestirati, ni znano. Menda ni protestiral proti temu, da se tehnična fakulteta izpopolnjuje? Mož postrani rad piše lepe članke o slovenski skupnosti, o avtonomiji, o slovenski slogi, o zamaževanju osebnih in strankarskih predsodkov, o slovenskih kulturnih in gospodarskih pravicah. Zvest tem lepim svojim besedam se je proslave velikega slovenskega dogodka vzdiral in sedel v kavarni, da manifestira svoje nadstrankarstvo, visoko slovenstvo in kulturno ter državniško zrelost.

Pojasnijo dr. Puca

Z ozirom na članek »Konferenca pravosodnega ministra dr. Markoviča z radikalnimi praviki«, ki ste ga prinesli v »Slov. domu« št. 287, na tretji strani v prvem stolpcu, blagovolite priobčiti sledeči popravek: Ni resnica, da so se skupini dr. Markoviča priključili vsi slovenski radikali in da je prav značilen vstop v to skupino bivšega bana dr. Dinka Puca iz Ljubljane. Resnica je marveč, da smo člani »Slovenske besede«, med katere spadamo tudi jaz, izjavili, da se v spor Glavnega odbora Narodne radikalne stranke z g. ministrom dr. Lazo Markovičem ne vmešavamo, ter da ostane v tem sporu povsem nevtralni, zaradi česar je naravno, da dokler se ta spor ne konča, ne moremo sodelovati v odboru g. Markoviča. — Z odličnim spoštovanjem

Dr. Dinka Puca

V »Politiki« pa je objavil:

Belgrad, 20. dec. Današnja »Politika« objavlja izjavo dr. Puca v zvezi z njegovo izvolitvijo in z izvolitvijo nekaterih drugih slovenskih radikalov v delovni odbor dr. Laze Markoviča. Med drugim pravi:

»Odvetni korun in jaz sva izvoljena v delovni odbor stranke, čeprav se nisva udeležila sestanka v Belgradu. Naša politična skupina »Slovenska beseda«, ki je naslonjena na radikalno stranko in ki je po naših osebnostih in političnih prijateljstvih »Slovenske besede« veja radikalne stranke za Slovenijo, je sklenila, da v sporu dr. Laze Markoviča z vodstvom stranke ostane absolutno ob strani in da se ne izjavi, če odobrava ali ne sklep strankinega vodstva. Dejansko mi tudi mnogo ne vemo o odnosih, ki vladajo med vodstvom in dr. L. Markovičem in zaradi vsega tega se tudi danes ne bi želeli vmešavati v te odnose in sprejemati kakšne načelne sklepe. Zato bomo ohranili stališče opazovalcev, dokler se ne uredi ves spor, in ne želimo sodelovati v tem delovnem odboru, v katerega smo prišli brez vednosti in pristanka.«

Drobne iz Kranja

Drzna tatvina. Včeraj je na Trgu okradla neka ženska več ljudi. Ta ženska se izdaja pod različnimi imeni in menja naslov svojega bivališča. Pravega imena pa doslej še niso mogli ugotoviti.

Ker je premalo surovin, bo tovarna Sirc iz Straziškega morala s 25. decembrom prenehati z delom. Podobna nevarnost grozi tudi drugim kranjskim podjetjem. Kakor smo zvedeli, bodo v kratkem ustavili z obratom tovarne Kolias in Sinova, Omersa, Adamič in Savnik.

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

48

Vsi to, po čemer je hrepenel, se je zdaj odmakalo v daljavo. Krivi so bili ljudje, ki so zdaj ležali v krvi pred njim. Ni bilo druge poti, moral je z njimi obračunati, čeprav je vedel, da si je s tem zaprl za vedno pot nazaj.

Njegova divja žalost je bila podobna blaznosti.

Za trenutek ga je preletela misel, da bi zadnji kroglog pognal sebi v glavo. Čisto od blizu ga je mamila misel na dolgo, neprebitljivo spanje, na mir brez konca.

Ko je že krenil z roko, je pred sabo nenadno zagledal dva obraza: Jerryja in Laury. Prvi je bil proseč, drugi objočan. »Ne!« je dejal s stisnjenimi zobmi in stopil k vratom.

Ko je padel Frazier, je na hodniku nastala silna zmeda. Nihče si ni upal več stopiti v sobo.

Rocky je zmedo izkoristil ter naglo zaklenil vrata od znotraj. Planil je h Keefeferjev mizi, odprl predalec ter iz enega napolnil žepe z naboji za samokres. Potem je skušal narediti načrt, kako bi se rešil od tod.

Nameščenci bara Honolulu so o streljanju in o strašnih dogodkih v poslopju bara takoj obvestili policijo. Zmeda je bila tolika, da so celo razbojnik storili tisto, kar naredi vsak navaden človek v stiski in v nevarnosti: klicali so oblast, naj jim pride na pomoč.

Okoli bara, ki je bil navzlic sijajni zunanjsčini na silno slabem glasu, je bilo vedno po nekaj stražnikov. Oni so najprej prišli in zasedli vse izhode iz poslopja.

Čez nekaj trenutkov se je na ulici že

zaslišalo predirno tuljenje sirene na policijskem avtomobilu, ki je z vso naglico drvel proti baru.

Za prvim avtomobilom je pridrvel drugi, nato pa še tretji, vsi polni stražnikov.

Policija je naskočila vse prostore bara ter vse ljudi v njih prišla. V baru je nastala divja zmeda.

Medtem se je bil Rocky malo pomiril in je skušal trezno presoditi, kako in kaj je z njim.

V desetih minutah se je bilo vse do dna preobrnilo. Pred desetimi minutami je bil Rocky še navaden človek. Ti trenutki pa so iz njega naredili divjo preganjano zver, ki trudna ni vedela, kam bi se zatekla.

Kdo je bil kriv vsega tega? Bilo je čisto jasno, da bi brez delovanja očeta Jerryja Frazier, Keefefer in drugi ne bili tako razburjeni in bi ne bili prišli do novega sklepa, da bodo spravili s poti Rockyja in Jerryja. Zase se Rocky ni bal, zanašal se je na svoje čute in na svoj samokres. Ni pa mogel pustiti, da bi ubili duhovnika. Ni mogel pustiti tega, ker je bil Jerry njegov edini prijatelj, še bolj zaradi tega, ker je sam navzlic svojem žalostnemu življenju duhovnikov boj proti razbojništvu odobrav.

Tak človek ni smel pasti! Ni šlo zdaj samo za prijatelja, šlo je za več! Šlo je za to, ali se bo posečilo gangsterjem spraviti s poti edinega apostola, edinega pogumnega moža v tem mračnem mestnem močvirju, edinega, ki bi utegnil razbojništvu narediti konec.

Šlo je za to, ali bodo tisoči mladih ljudi še vedno lezli navzdol, dokler ne bodo ostali na tisti poti, s katere se je Rocky skušal za vsako ceno rešiti, pa mu zla sreča ni in ni pustila. Šlo je za nešteto človeških duš in usod, ki jih je duhovnik hotel rešiti. Šlo je za bodočnost kdo ve koliko ljudi in navezadnje za bodočnost Amerike.

Kaj je bilo pri vsem tem njegovo življenje, če je že moral to staviti na kocko. In pred desetimi minutami se je sprožil plaz, ki ga bo zasul...

Ta misel je bila bridka, toda brezupno je bilo misliti, da bi se še rešil. Toda bil je možak: vedel je, da bo njegova poguba morda le rodila kaj dobrega.

Pri nogah so ležali dokazi njegovih strašnih dejanj: tri trupla v krvi.

Ti dokazi so bili strašni. Ko je spet pogledal tja, si je nehote zakril oči. Oglašila se mu je vest...

Nenadno pa je stisnil zobe in pesti. Res, ubil je tri ljudi. Toda kdo ga bo

sodil e človeškega stališča, mu bo moral priznati, da je storil dobro delo. Rešil je mesto treh pijavk, katere bi bila že kdaj morala spraviti oblast, če bi ne bila kupljena.

Planil je iz skrivališča ter sprožil proti policajema.

A proti tej tolažbi se je oglasal drug glas, ki mu je govoril:

»Niknaš pravice ubijati!«

Poznal je dobro vse kote in izhode iz tega razbojniškega gnezda. Vedel je, da drže iz Keefeferjeve sobe majhna vrata na ekvinske stopnice.

Hitro je stopil do teh vrat ter previdno zlezal na hodnik. Stopil je nekaj korakov počasi, potem se pa hotel zagnati proti stopnicam. Ko je že tekkel, pa je videl, kako mu prihajata nasproti dva stražnika.

Od tu in tam

Tudi v Mostarju je priredil velik šod minister za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Budisavljević. Govoril je predvsem o sporazumu, nato pa tudi o geslu srbskih opozicijskih strank, s katerimi agitirajo med srbskim ljudstvom. Minister je dejal: »Mnogi so v skrbeh za usodo Srbov v Bosni in Hercegovini. Toda kaj Vam manjka v tej banovini? S svojimi tovariši sem te dni obiskal srbske vasi v banovini Hrvatski in sem videl, da se je srbski kmet oddaljil od terorja in režima raznih gojencev Lepoglave. Vrzeno je bilo geslo 'Srbi skupaj!'. Pa čemu to in proti komu? Treba je vreči geslo: Skupaj vsi poštene Srbi in vsi poštene Hrvatje, da bomo ohranili našo skupno hišo pred tistimi, ki bi jo radi porušili! To idejo propovedujemo že 12 let in mi nismo izdali srbstva zaradi tega, če smo propovedovali idejo sporazuma.«

Na konferenci radikalnih prvakov, katere je bil sklical v nedeljo pravosodni minister dr. Lazar Marković, je bil izvoljen tudi neke vrste akcijski odbor za obnovo radikalne stranke. V tem akcijskem odboru je bil skoraj za vsak okraj naveden po en radikalni veljak. Sedaj pa so se oglašili še štirje v seznamu navedeni člani, ki so v časopisih objavili, da se konference pri dr. Markoviću niso udeležili niti niso bili vprašani, če bodo sprejeli mesto v akcijskem odboru. Vsi štirje se odrekajo mesta in pravijo, da ostanejo zvesti glavnemu odboru radikalne stranke, katerega vodi Aca Stanovjević, podpredsednik pa je Miša Trifunović.

Ostra polemika se bje med vodilnimi funkcionarji Privilegirane izvozne družbe in med predsednikom srbskih kmetijskih zadrug Vojom Gjorgjevićem. Polemika traja že nekaj tednov. Vojko Gjorgjević je očital vodstvu Prizada, da je spekuliralo na račun kmeta, saj je določeval cene pšenice tako, kakor je bilo v korist bogatih Vojvodincev, nikdar pa se ni ozirala družba na pasivne kraje. Zastopniki so odgovarjali s protidokazi, dokler slednjči ni vsa polemika zašla v drugo smer. Drug drugemu so začeli očitati, da imajo velikanske plače, ki požro velik del poslovnega prometa družb ali zadrug, katere oni vodijo. Vojko Gjorgjević je očital ogromne plače generalnem ravnatelju Prizada, sedaj že pokojnemu Edu Markoviću, in bivšemu predsedniku Prizada Milanu Novakoviću. Ta dva pa sta odgovarjala in povedala, da ima tudi Vojko Gjorgjević podobne grehe na seboj in da pobere mesečno najmanj 30.000 dinarjev iz raznih dobro plačanih mest. Drug drugemu očitalo ogrožanje zadrugništva. Polemika, ki je žolčna in osebnostna, nazorno kaže, na kakšne načine rastejo v Belgradu preštevilni milijonarji, saj ga ni visokega funkcionarja, ki ne bi vlekel vsaj na treh straneh visoke plače, in sicer pri raznih osrednjih družbah, zlasti pri tistih, katere uživajo številne privilegije.

O nenavadnem dogodku zelo obširno pišejo prestolniški časopisi. Gre namreč za nesrečen dogodek, ki je zahteval smrt generalnega ravnatelja Prizada Eda Markovića ob priliki, ko je zgodaj jutraj prišla policija preiskovat stanovanje njegove hčerke Ranke zaradi udeležbe pri komunističnih demonstracijah. Dva detektiva in en orožnik so zgodaj jutraj pozvonili in povedali kuharici, da so prišli od pošte in prinesli nujno brzjavko. Ko jih je kuharica zagledala, jim je hotela pred nosom zapreti vrata. Toda orožnik je podstavil nogo in tako se mu je posrečilo, da so vsi trije odšli čez dvorišče v stanovanje Ranke Markovićeve. Kuharica je šla soprogi Eda Markovića naznaniti, da so prišli policijski organi. Gospe sta orožnik in en detektiv pokazala nalog za hišno preiskavo, drug detektiv pa je ta čas ostal na dvorišču pod oknom sobe, v kateri je spala Markovićeve hčerka. Eda Markovića je dogodek silovito razburil. V spalni srcaji in bos je pograbil svoj samokres in skočil skozi okno na dvorišče. Prepričan je bil, da so prišli v hišo razbojniki pod krinko policijskih organov. Čim je skočil skozi okno na dvorišče, ga je zagledal detektiv na dvorišču in ga pozval, naj se ustavi. Marković pa je začel streljati na detektiva in ga ranil v roko. Tedaj je detektiv tudi sam streljal in z več strelji zadell Markovića v prsa. Edo Marković se je zgrudil in kmalu izdihnil. Medtem pa sta orožnik in drugi detektiv preiskovala stanovanje. Ko sta slišala strela, sta prihitela na dvorišče, toda tedaj je bil Marković že izdihnil. Policija je začela zasliševati vse prizadete, toda podrobnosti o streljanju ni mogla izvedeti od nobene druge priče kakor od detektiva, ki je sam streljal. Kuharica pri Markovićeveh pa pripoveduje, kako je Marković razburjen pograbil svoj samokres, planil na okno in začel klicati na pomoč. Takoj nato pa so že padli usodni strelji. Markovićeve hčerka Ranka, ki študira na univerzi in pri kateri bi morala biti izvršena hišna preiskava, je bila osumljena sodelovanja pri zadnjih komunističnih demonstracijah v Belgradu, ki so posebno značilne zaradi tega, ker je pri njih sodelovalo veliko število takih sinčkov in hčerkic, katerih starši so vse prej kot siromašni.

Proti novim ukrepom za razdolžitve kmetov se je oglašila trgovska zbornica v Novem Sadu. Zbornica pravi, da ne odobrava nobenih izjemnih novih ukrepov in razdolžitve kmetov in nobeno favoriziranje posameznih stanov, če se obenem ne reši vprašanje tudi drugih gospodarskih slojev. Zbornica meni, da prevelike ugodnosti, ki bi jih dobili kmetje ponovno, ne bi ugodno vplivale na ostale sloje, pač pa predlaga, da se izdajo primerni ukrepi, s katerimi se bo rešilo vprašanje kmetijskega kredita, kajti vojvodinsko poljedelstvo te kredite nujno potrebuje. Stališče te zbornice je razumljivo, če se upošteva dejstvo, da so v Vojvodini važni žitorodni kraji, kjer je bila kupčija vsa zadnja leta izredno dobra in ni tam takih kmetičkih posestev, ki bi bila potrebna še posebnih podpor s strani države. Kaj takega pa ni mogoče reči o ostalih delih države, kjer plodna zemlja ni tako prostrana in kjer kmetovalci od kmetijskih pridelkov ne morejo delati kup-

Veliko poverbo so odkrili te dni na pošti v Bitolju. Petrolejska družba Standard Oil Company je terjala bitolskega trgovca za denar. Toda trgovec je dokazal, da je 115.000 dinarjev vplačal na domači pošti in dobil odrezek poštne nakaznice pravilno potrjen. Tedaj se je odkrilo, da je denar pobasal poštni uradnik Janko Duracović, ki je bil položeno pravilno overovil, vendar pa denarja ni vpisal v blagajniško knjigo. To se je zgodilo pred dvema mesecema. Kmalu po tem dogodku je Duracović zaprosil za dopust in vzel bolniški list. V bolnišnici pa se ni javil, temveč je izginil. Vse zasledovanje je bilo zaman. Možno je, da je popihal bržkone iz države, najbrž v Romunijo. Čim se je razvedela vest o njegovi poverbi, se je oglašil še nekdo drug, ki je na pošti položil 200.000 dinarjev. Pokazalo se je, da tudi tega denarja naslovnik ni dobil in da vsota tudi ni bila vpisana v poštne blagajniške knjige. Preiskava še ni končana in je verjetno, da bodo znašale poverbe okrog pol milijona dinarjev.

Koncert Nikite Magalova

Ljubljana, 20. decembra.

Pri nas se skoraj redno dogaja, da so koncerti, ki zaznamujejo najlepše in najpomembnejše večere v posamezni sezoni, pogosto slabo, da celo zanikarno obiskani. Povrh prav take koncerte kakor po kakšni usodi zamujajo tudi tisti, ki sicer redno hodijo na vsako glasbeno prireditev. Drugi dan pa zvedo, kakšno stvar so bili zamudili — toda obžalovanje je prepozno. Lansko leto se je tako zgodilo marsikakšnemu glasbenemu ljubitelju, ko ga ni bilo na koncerti sijajnega angleškega pianista Curzona.

Tudi na snočnem glasbenem večeru, ki nam je predstavil izrednega klavirskega mojstra Nikito Magalova, saj je bila ob priletku koncerta, preden je sedel vsaj za silo napolnilo stojišče, zasedena komaj tretjina dvorane. Tisti pa, ki so prišli, so bili za svojo pozornost bogato nagradjeni, saj so postali deležni umetniškega užitka, kakor ga nemara v letošnji sezoni ne bodo več. Lahko so pomilovali tiste, ki so ostali doma, ker jim je ime Nikite Magalova zvenelo premalo slavno in razbodbano.

Nikita Magalov je še mlad človek in pred njim se razprostira prav gotovo še neverjetno sijajna bodočnost, saj je ta, komaj sedemindvajsetletni umetnik že zrel mojster, kakor jih je danes naša prav gotovo na vsem svetu le malo. — Rojen leta 1912 se je moral leta 1917 umakniti s svojci iz Rusije, odkoder je odšel najprej na Finsko, pozneje pa v Francijo, kjer je absolvirал konservatorij v Parizu s prvo nagrado. Kmalu nato je postal klavirski spremljevalec violinista Szigetija. Po izredno uspešnih samostojnih koncertih v Evropi

in v Ameriki je dobil sloves najboljšega pianista mlajše generacije.

Magalov z nepopisno lahkoto in samoumevnostjo obvladuje tehnično najtežja mesta, njegova igra izpričuje izredno oblikovalno moč, interpretacija je duhovita in zrela. Kolosalna sila obseda tega mojstra, ki se s slovenskim temperamentom ves predaja inspiraciji. S kolikšno umetnostjo zna ustvarjati in menjavati razpoloženja ter hkrati z edinstveno natančnostjo graditi linijo! Kako sijajno barva in senči tone, temni in razsvetluje! Njegove pasaje po mojstrski dovršenosti prav nič ne zaostajajo za Curzonovimi, njegovi prehodi so prav tako virtuozni in duhovito niansirani, kakor pri velikem angleškem umetniku.

Na snočnem koncertu je Magalov odigral Bacha (Kromatična fantazija in fuga). Ugajal je zlasti v fugi, kjer je z neverjetno eleganco in točnostjo vodil linijo. Virtuoznost, združeno s sijajnim interpretacijskim darom, je pokazal v dveh Scarlattijevih sonatah. Tudi v Beethovnovi »Sonata quasi fantasia« (Mondscheinsonata) je ostal na popolni višini. Nemara da je zadnji del igral nekoliko prehitro. Odlično je izvedel Chopinov Nocturno v c-molu (op. 48) ter tri etude (op. 10, št. 8, op. 25, št. 7, op. 10, št. 4). Kot umetnik božanskega daru pa se je pokazal v Muzorskega »Slikah z razstav«, kjer je razodel vso svojo kolosalno, široko in neizčrpno interpretacijsko in tehnično mojstrstvo. Ob koncu je moral še dodajati, kar je storil radevolje.

Snočni večer pianista Nikite Magalova je Ljubljano seznanil z novim, velikim umetnikom, ki bo imel prav gotovo, če pride še kdaj v naše mesto, koncertno dvorano zasedeno do kraja.

Zanimivosti o akciji za pobijanje draginje

Značilna razprava o moki - Bencin je prost

Ljubljana, 20. decembra.

Pred okrajnim sodiščem v sobi št. 29, kjer se razvoljavajo navadno kakšne častne afere in rešujejo male kazenske zadeve, se ta teden vrste prav zanimive razprave pred kazenskim sodnikom g. Tomiškom o navijanju cen. Mnogo trgovcev je bilo ovadenih zaradi navijanja cen v smislu člena 8 uredb o pobijanju draginje. Posebno v soboto bo pravi sodni dan za naviljalec.

Ze resolucija posebnega magistratnega odbora za pobijanje draginje in kontrolo cen je odločno poudarjala, da je treba draginjski val pobijati pri jedru, pri izvoru in korenu. Vsaka druga akcija ne bo pokazala pozitivnih rezultatov, kajti draginjo je treba odstraniti in hudo prijeti vse one elemente, ki na debelo producirajo živila. Treba je n. pr. v pogledu moke prijeti vse velike mline in veleposesnike tam v Vojvodini, ki sami draže in dvigajo cene moki brez vsake kontrole.

Pred kazenskim sodnikom je bila včeraj prav značilna razprava o cenah moki. Nekoli slieden in pošten veletrgovec z deželniimi pridelki je bil sodišču ovaden, da je prekomerno povisil cene moki in jo prodajal svojim odjemalcem, malim trgovcem. Veletrgovec je, kar je tudi sodnik v sodbi naglasil, storil vse, da so bili izvedeni vsi dokazi, predložil je sodišču fakture, listine in borzna poročila. Veletrgovec je v svoji obrambi poudaril, da nikakor ni hotel dobiti previsokega dobička in da je njegov zaslužek znašal še pod 5%. Navajal je tudi, da je njegov zaslužek znašal še nižje, kakor je policija sama izkalkulirala. Po izvršbi vseh dokazov in pregledu faktur je sodnik izrekel v smislu §-a 280 k. p. oprostilo sodbo.

Pozneje je sledila še druga razprava glede navijanja cen. Nekli V. B., lastnik bencinske črpalke, je bil ovaden, da je prodajal bencin strankam po 10 din liter. Razprava je bila pred sodnikom g. Tomiškom prav kratka. Obtože-

nec je ugovarjal pristojnosti sodišča, češ da ne spada bencin med predmete, ki so naštet v uredbi o pobijanju draginje kot nujno potrebna živila in nujne potrebščine za človeka. — Sodnik je izrekel oprostilo sodbo, utemeljeval jo je, da bencin ne spada pod uredb o pobijanju draginje.

Kakor omenjeno, je za soboto določenih več razprav o pobijanju draginje. Prvi pridejo ob 8.30 na vrsto trije ljubljanski veletrgovci gg. Ivan Jelačin, predsednik Zbornice TOL, I. Sarabon in Ivan Gregorc. Prva razprava proti tem trem veletrgovcem je že bila 5. t. m. ter je bila prekinjena, da so bile vabljenе sedaj nekatere priče in da bodo izvedeni še drugi dokazi. Ti veletrgovci k prvi razpravi niso prišli osebno, marveč so poslali v boj svoje pravne zastopnike. Nasprotno je prišel k včerajšnji razpravi osebno oni veletrgovec, o katerem zgoraj poročamo, in je mirno navajal vse okolnosti glede svoje krivde.

Veliko zanimanje je včeraj na razpravi o moki vzbudila okrožnica, ki jo je razposlalo neko okrajno načelstvo v Vojvodini. Ta okrožnica je samolastno diktirala veletrgovcem in lastnikom mlinov cene moki, namenjeni za Slovenijo. Te cene so bile določene mnogo višje, kakor pa je moka notirala na novosadski borzi. Pametno bi bilo, da se vsebina te okrožnice objavi, da lahko uvidimo, kateri faktorji nastopajo, da se draže življenjske potrebščine, zlasti, da naj bi Slovenija moko tako drago plačevala. Očitno je torej, da domači veletrgovci ne morejo moko prodajati pod ceno, ko draže moko že tam doli v Vojvodini. Lepe milijone, takole okrog 65 milijonov din, izda Slovenija Vojvodincem samo za moko. Mnogi pa streme za tem, da bi bil dovoljen carine prost uvoz moke iz drugih držav, zlasti iz Amerike. In kmalu bi Vojvodinci bili primorani, da znižajo cene moki, ko bi nastopil velik in resen konkurent. Kartel mokaarjev je pa vsekakor treba razbiti in ga odstraniti.

„Gremo“ ali „hremo“ pred sodiščem

Maribor, 18. decembra.

Danes je bila pred mariborskim okrožnim sodiščem izredno zanimiva razprava zaradi telesne poškodbe. V ozadju cele te afere sta pa dve črki — »g« ali »h«. Zadeva je bila sledeča: Dne 8. septembra je bil Ivan Jelušič v družbi svojih dveh znancev v neki gostilni na Tržaški cesti. Ko je prišla policijska ura, so gostje zapustili gostilno. Ko so stopili Jelušič in njegovi prijatelji na cesto, so prišli mimo trije nepoznani moški. Tedaj je Jelušič poklical svoje prijatelje ter jih pozval k odhodu z besedo »gremo«. Ker pa je Jelušič iz Primorskega, ni rekel gremo, temveč »hremo«, ker nekateri Primorci pač izgovarjajo g kot h. Tedaj pa se je eden izmed onih, ki so prišli mimo, nenadoma obrnil, pristopil k Jelušiču ter mu z brusil v obraz »kaj praviš hremo, boš rekel gremo!« in že ga je z vso silo udaril s pestjo pod brado, da se je Jelušič zvrtil v glavi ter je nezavesten padel na tla. Napadalec mu je zlomil spodnjo čeljust ter mu povzročil težko telesno poškodbo. To dejanje je izvršil 23letni pekovski pomočnik Karl Kovačič iz Tezna ter se zaradi tega danes zagovarjal pred sodiščem. Je tajil krivdo ter dejal, da je bil izzvan, ker da ga je Jelušič prvi udaril z roko po licu ter ga zmerjal s »štajersko svinjo«. Njegov zagovor sta potrjevali obe njegovi priči, zavračale pa so ga priče Jelušiča. Sodišče je bilo nazadnje v stiski, komur naj verjame. Ker uživajo Jelušičeve priče boljši glas in ker je Kovačič Jelušiču zadell težko poškodbo, dočim Jelušič njega ni poškodoval, se je tehnična pravice obrnila v prid Jelušiča.

OREHOVA JEDRCA

sortiran cvetlični med in medico dobite najceneje v MEDARNI, Ljubljana, Židovska ulica 6

Nova knjiga proti komunizmu. Pravkar je izšla nova knjiga proti komunizmu. Napisal jo je dr. Ivan Ahčin in nosi naslov Komunizem, največje zlo sedanjega časa. Knjiga na izredno preprosto in poljuden način popisuje do podrobnosti to zablodo našega časa in je zato primerna in dostopna najširšim množicam našega naroda. Knjigo zelo toplo priporočamo. Cena knjige je 10 din. Knjiga se dobi v pisarni Prosvetne zveze v Ljubljani, Miklošičeva 7-1. Šentpetersko prosvetno društvo v Ljubljani priredi danes ob 8 zvečer v prostorih prosvete predavanje: »Slovenici v južnih krajih« predava g. katehet Stanko Škrbe.

O akustiki prostora bo predaval dr. inž. Venčez Koželj v četrtek, 21. decembra ob 20 v predavalnici Zdruga inženirjev na Kongresnem trgu 1-II (poslopje Kazine). K predavanju vabi klub arhitektov Zdruga inženirjev in arhitektov, sekcija Ljubljana.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometarsko stanje	Temperatura v °C	Relativna vlažnost	Veter (mer. jakost)	Pada-vine
Ljubljana	760,9	1-8	0-6	0	2-0
Maribor	761,8	0-4	3-0	0	—
Zagreb	770,0	3-0	0-0	80	1-0
Belgrad	770,9	5-0	0-0	80	—
Sarajevo	770,3	7-0	3-0	0	—
Vis	754,7	9-0	7-0	80	—
Split	767,5	15-0	10-0	80	—
Kumovo	765,7	15-0	10-0	90	7 NE ₂
Rab	767,1	11-0	8-0	90	10 SW ₂
Jugoslavija	766,2	14-0	10-0	70	6 SSE ₂

Vrem. napoved: Oblačno, nestanovitno vreme. Nekoliko topleje bo; tu in tam manjše padavine.

Koledar

Danes, sredo, 20. decembra: Liberat

Četrtek, 21. decembra: Tomaž.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarn: mr. Sušnik, Marjtin trg 5; mr. Kural, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec dršč, Cesta 29, oktobra 31.

Božično zborovanje Slovnške zveze bo dne 27. decembra t. l. v frančiškanskih dvorani v Ljubljani. K udeležbi vabimo vse svetno, duhovno in redovno učiteljstvo. Časi so silno resni, še resnejši se nam obetajo, zato se je treba pripraviti nanje. Nihče pa naj ne misli, da njemu ni treba pouka, da je že dovolj učen in vzgojen. Človek je kmalu dovolj komoden, nikoli pa dovolj moder, pаметen. Tudi ne drži izgovor, češ: brez mene bodo že odpravili! Za takim izgovorom tiči vedno kak elaba lastnost, nikoli pa ne vrlina. Doslej so bila zborovanja Slovnške družbe še vedno dobro obiskana, posebno učiteljstvo se je odlikovalo po udeležbi. Zborovanja Slovnške družbe pa niso namenjena samo učiteljstvu ljudskih in meščanskih šol, temveč tudi učiteljstvu vseh drugih šol, srednjih, strokovnih in najvišjih. Se več: Zborovanja Slovnške družbe se lahko vsakdo udeleži, ki mu je pri srcu vzgoja naroda v krščanskem in narodnem duhu. Zazeleni niso le taki, ki jim geslo: Veri, vzgoji, pouku — ni po volji. Teh ni treba na zborovanja. Vsi drugi, pa poleg učiteljstva vseh kategorij, tudi starši, solobiskajoče mladine ete nam dobrodošli na zborovanju. Slovnška družba sprejema v svoj krog vse, ki so jim sveta krščanska pedagoška načela. Dne 27. decembra tedaj na veselo evidenjo na zborovanju Slovnške družbe v Ljubljani Bog zbori!

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20:

20. decembra, sredo: »George Dandin«, Red Sreda.

21. decembra, četrtek: Tri komedije. Red Četrtek.

22. decembra, petek: Zaprti:

Opera — Začetek ob 20:

20. decembra, sredo: »Madame Butterfly«. Gostovanje g. Zlate Gjungenac. Red A.

21. decembra, četrtek: »Nižava«. Premiera. Premierski abonma.

22. decembra, petek ob 15: »Glumač Matere božje«. Dijaška predstava po globoko znanih cenah.

Mariborsko gledališče

Sreda, 20. decembra: Zaprti.

Četrtek, 21. decembra: Ob 20. »Lepa Vida«. Zadnjič.

Petek, 22. decembra: Zaprti.

Grebenšek in tovariši pred sodiščem

Celje, 19. decembra 1939.

Danes ob 8 je bila razpisana razprava proti 40-letnemu pekovskemu pomočniku brz stalnega bivališča, pristojnemu v Velenju Grebenšku Alojzu, 25-letnemu posmentniškemu sinu Zganku Avgustu iz Založ pri Polzeli, 28-letnemu zidarju Zganku Andreju iz Ločice pri Polzeli, 31-letnemu zidarju Arhu Pavlu iz Založ pri Polzeli in 20-letni Terčič Julijani, natakarcici v Medlogu pri Celju. Ze pred 8 se je zbralo pred palačo okrožnega sodišča precej občinstva, ki bi bilo rado pri razpravi. Nekaj minut pred 8 so pripeljali v veliko dvorano Zganka Andreja in Avgusta ter Arha. Spremljali so jih 3 pazniki. Točno ob 8 so pazniki pripeljali v dvorano uklenjenega Grebenška, takoj nato pa je stopila v dvorano Julka Terčičeva. V dvorani so bili že zagovorniki gg. dr. Rajh, dr. Rakun, dr. Serneč in dr. Riebl. Senat, kateremu je predsedoval g. dr. Farmjaš, je pregledal razpravo za tajno. Da ne bi bilo navala v dvorano, so postavili pred vrata sodne dvorane paznika z nasajenim bajonetom, v dvorani pa sta bila sodišču na razpolago dva policijska stražnika. Državno tožilstvo zastopa g. dr. Davorin Rus. Razprava bo trajala predvidoma dva dni. Ker je tajna, bomo priobčili le sodbo.

23 obtoženih in opročenih

Maribor, 19. decembra.

V današnjem »Slovenskem domu« smo poročali o zanimivem procesu, ki je bil danes dopoldne pred mariborskim okrožnim sodiščem. Pred sodnike je bilo klicanih nič manj kot 23 oseb, od teh pa jih je prišlo 20. Eden je med tem umrl, dva pa sta ostala doma. V sodni dvorani so morali namestiti zasilne za tožne klopi ter je bilo vse bolj podobno kakšni predavalnici, kakor pa sobi, v kateri se kroji pravica. Obtoženi so se zagovarjali zaradi tatvin, vlovov in požigov, ki so se dogajali v farah Polenšak in Sv. Lovrenc v Slov. goricah leta 1933 in 1934. Kot glavna obremenilna priča je v tem procesu nastopal obtoženi Jožef Bratuša, o katerem je senat med razpravo ugotovil, da laže, kakor tudi, da je z vsemi žalbami namazan. Včasih je obremenjeval sebe, včasih spet svoje tovariše na tožni klopi, potem pa je spet med zasliševanjem naenkrat vse prekalal ter je imenoval povsem druge, do sedaj nepoznane ljudi. Končno pa je prekalal še vse, kar je izjavil v preiskavi o samem sebi. Na ta način sodišče nikakor ni moglo dobiti jasne slike o krivdi obtožencev ter je vse oprostilo.

Ogromna utrjevalna dela na Finskem:

Dozdaj štiri zaporedne Mannerheimove črte

Če bo treba, jih bodo zgradili še več, magari tja do Helsinkija

V svojem zadnjem poročilu, ki ga je poslal »Pariškemu Večerniku«, se njegov poseben dopisnik Henri Danjou med drugim bavi tudi s finskimi utrditvami, ki so po njihovem zgraditvi dobile ime Mannerheimova črta. V njem pravi tudi naslednje:

Najbolj med vsemi pa so me presenetila velikanska dela, ki jih v neposredni bližini bojnega polja opravlja finsko nemobilizirano prebivalstvo.

V to Karelijo, kjer so ljudje tako zaupljivi, da je bilo pred vojno vojakom treba priporočiti, naj ne zlorabljaajo naivnosti finske mladine, je prispelo na tisoče moških, žensk in otrok iz vse Finske.

Za Mannerheimovimi utrditvami so zgradili

že tretjo utrjeno črto, ki naj bi skupno s prvima dvema preprečila prodiranje sovjetskih tankov. Na Finskem ni takšnih utrjenih črt proti tankom, kot na primer na zahodnem bojišču. Na ceste so položili v razdalji 20 cm drugo od druge velikanske granitne skale. Ženske so odstranile s cest led in jih primerno razkopale, da se je pokazala zemlja. Moški in mladina vale te ogromne granitne skale. jih postavljajo na pravo mesto in tam sredi ceste močno zazidajo v tla. Te skale so včasih visoke tudi po dva metra.

Ko bo popolnoma dograjena tretja Mannerheimova črta, bodo začeli, kakor pravijo, graditi še četrto in, če bo treba, še več drugih po vrsti tja do Helsinkija.

Kako naj Nemci bliskovito stro Anglijo

Močnejšemu nasprotniku ne bi bila nobena stvar bolj dobrodošla, kot da dobi sovražno brodovje v razdaljo topovskega strela

Čedalje bolj se Angležem zdi, da se je Nemčija odločila v zadnjem času za takojmenovano »bliskovito« vojno, toda ne na suhem in ne v zraku, pač pa na morju. Hitro izstradanje Anglije — to smatrajo zdaj v Londonu za Hitlerjevo geslo. Čim bi bila Anglija prisiljena iti na kolena, pričakuje Hitler, da bo dosegel nagel eporazum tudi s Francijo. Vojaški nastopi na zahodnem bojišču potemtakem ni treba da bi bili preveč občutni. Vojaški svetovalci so Hitlerju morda razložili, da najbrž ne bilo tako težko in uspešno oblegati Anglije.

Morda Nemci takole računajo:

Obala okrog angleških otokov predstavlja bojno polje zase. To bojno polje pa se še bolj zoži, če vzamemo v poštev samo pristanišča in njihovo brodovje. Nemške podmornice bi bilo tako treba v večjem številu poslati na to pomorsko bojišče, podpiralo pa naj bi jih letalstvo, če bi hoteli Nemci držati v šahu glavno silo angleškega vojnega brodovja in spravi v nered plovobo trgovskih ladij. Minska polja bi ogrožala angleško obalo, nemško malo bojno brodovje pa bi odšlo na lov za angleškimi trgovskimi ladjami. Prav kmalu se ne bi mogla več približati nobena trgovska ladja, niti angleška, niti nevtralna, angleški obali. Tak je morda nemški načrt, pravijo v Londonu. To mnenje morda potrjuje dejstvo, da se Nemci v zadnjem času na morju zelo udeležujejo.

V Londonu nimajo navade, da bi zanikali dejstva, čeprav bi bilo zanje brika. O takšnih stvareh Angleži samo molče. Že od nekdaj pravijo v Angliji, da se je proti kakšni nevarnosti možno boriti le na ta način, če se najprej ugotovi, kakšna je prav za prav ta nevarnost. Nevarnost je treba torej najprej spoznati v jedru.

Dve vrsti blokade: na blizu in daleč

Kakšen je torej položaj? Izvajanje gospodarske vojne pozna dve vrsti blokade, blokado od blizu in od daleč. V svetovni vojni se je Anglija odločila za drugo, za daljno blokado. K temu je bila prisiljena zaradi modernih torpedov, ki lahko uspešno zadevajo na veliko daljavo. Angleško brodovje se kljub svoji moči ni moglo približati nemški obali in si odpreti pot v nemška pristanišča. Če bi bilo to možno, bi bilo vojne najbrž konec že leta 1915.

Zaradi spremenjenih okoliščin se je Anglija morala odločiti za daljno blokado. Blokado na blizu je prav za prav že za čas Napoleona izgubila svoj pomen in je bila že tedaj nesodobna. Nemčija pa se je nasprotno odločila za zastarelo bližnjo blokado, ker zaradi slabotne svoje vojne mornarice ni mogla organizirati blokade na daleč proti Angliji. Nemčija ni imela nobene druge izbire. To je bilo dejanje iz obupa.

Blokada je dvorezen meč

Blokada na blizu je brez dvoma nevarna najprej za napadnega, na koncu koncev pa tudi za napadca, kajti slednji mora na vee zadnje končno le iti v boj.

Da je podmornice možno premagati, to je potrjeno že z dokazi. Proti minam se je tudi možno

z uspehom boriti, proti magnetičnim minam vsej delno tudi, kakor se je pokazalo v zadnjem času. Nemška bližnjska blokada pred vhodi angleških pristanišč more zato obetati uspeh le v tem primeru, če imajo nemške operativne pomorske sile svojo oporo in zaslonbo v manjših nemških ladjah, ki so sposobne za plovo po odprtem morju. Nihče ne ve, če ni morda ravno ta

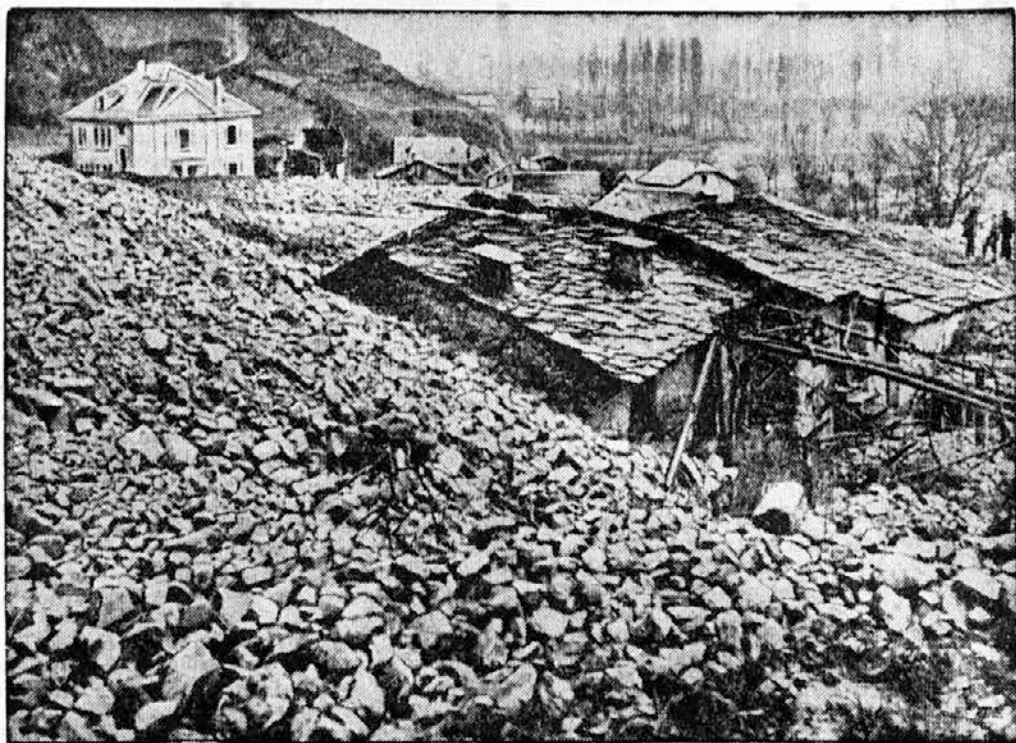
Namen angleške admiralitete: zvačiti nemško brodovje na odprto morje

iz njihovih ekvivališč. Eno pa je gotovo, namreč, da ne bi bila nobena stvar daleč močnejšemu nasprotniku bolj dobrodošla, kakor dobiti pred svoje topoveke celi šibkejši sovražni brodovje. V svetovni vojni se je tega dobro zavedalo poveljstvo cesarskega brodovja in se je na vso moč izogibalo odločilnemu spopadu z Anglijo na morju. Edina izjema je bila bitka pri Skageraku. Posledica bitke sicer ni bilo popolno uničenje nemškega brodovja, vsekakor pa obseba nemške vojne mornarice, da do konca vojne ni mogla več nastopiti.

Nemško vojno brodovje more danes še mnogo manj tvegati bitko na odprtem morju. Leta 1805 je Napoleon naredil zadnji poskus v moderni zgodovini pomorskega vojskovanja, izvesti blokado z glavnimi silami svojega brodovja. Njegov poraz pri Trafalgaru je bil žalosten konec tega poskusa. Tudi nemški kapitan Sennemann je v nekem nemškem časopisu napisal tole: »Gospodarska vojna postavlja zahteve, ki jih ni mogoče premagati z običajno organizirano vojsko.«

Tudi belgijska letalska družba »Sabena« je dala svoja letala prebarvati v pomarančno-rumeni barvi, na letalih pa je z velikimi črkami zapisano ime domače države, da bi bila tako že na daleč vidna kot letala nevtralne države.

Silno deževje zadnjih dni je v Švici na več krajih povzročilo ogromno škodo. Slika predstavlja Fully, eno hudo prizadetih vasi, ki jo je nanečeno kamnenje skoro zasulo. 20 hiš je bilo tako poškodovanih, da so se ljudje morali iz njih izseliti

USA gostoljubno sprejemajo Poljake

V začetku meseca septembra je bil prirejen v New Yorku kongres društva »Pax Romana«. Med tem pa je nastala v Evropi vojna. Tako se je zgodilo, da se evropski udeleženci tega kongresa niso mogli takoj, kakor bi radi, vrniti domov. Tajništvo »Pax Romana« v New Yorku je takoj stopilo v stik z diplomatskimi krogi, da bi izposlovalo čimprejšnjo možnost vrnitve udeležencev tega kongresa domov v Evropo. Ti zastopniki so iz New Yorka že odpotovali. Uživajo tudi to pravico, da jih v Gibraltarju nadzorstvene pomorske oblasti ne bodo smele zadrževati, ali pa celo internirati, pač pa jim dovoliti svobodno potovanje na njihove domove.

Od vseh evropskih udeležencev tega kongresa sta v Ameriki ostala le dva. Oba sta Poljaka. Kaj naj bi tudi hodila nazaj v Evropo, ko je njuna domovina postala plen sosednjih velesil? Amerika jima lahko da zanesljiveše zavetišče in novo domovino, čeprav druga domovina ni več takšna kot prava. V Ameriki sta ta dva Poljaka, kakor pravijo, dobila takoj službo. Menda sta tudi izjavila, da bosta stalno ostala v Združenih ameriških državah, kjer so ju tako gostoljubno sprejeli.

Kanadski vojaki so se gosposko vozili v Evropo

Vsa Kanada je z velikim zadovoljstvom sprejela poročila, da se je prva kanadska divizija izkrcala v Veliki Britaniji, ne da bi se bil med potjo pripetil kak incident. To srečno potovanje je dokaz popolne varnosti na morju, ki jo je zagotovila britanska in francoska vojna mornarica. Dan odhoda so držali v strogi tajnosti. Cenzura je preprečila vsako namigavanje na to v časopisju in tudi v javnosti. Kanadska vlada zdaj sporoča, da so čete odinile 10. decembra iz nekakega pristanišča, čigar ime pa še vedno drže v tajnosti. Kanadski vojaki so stopili na razkošne čezoceanske parnike. V spremstvu ladje so bile tudi bojne ladje. Kanadski častniki so med drugim povedali naslednje: Še nikdar se niso čete vkrcale na tako elegantne ladje in nikdar še ni noben ekpedicijski zbor tako varno plul. Na ladji so vojaki imeli celo kopalnico in so spali v pravih posteljah. Ladje so odšle v čisto drugačnem ozračju kakor pa je bilo tisto za časa odhoda prvega kanadskega odreda leta 1914. Tedaj so se bile razvile velike in navdušene manifestacije. Tokrat se je prva divizija zbrala čisto na skrivaj. To zbiranje vojske je trajalo tri dni na raznih krajih Kanade. Pri odhodu je bilo veselo, ni pa bilo nobenih vzklikov. Edino gost dim, ki se je dvigal nad pristaniščem, kjer so se vojaki vkrcali, je morda dalo slutiti, da odhajajo prvi kanadski oddelki na evropsko bojišče. Kanadske čete so nosile s seboj vso opremo. Vojaki so se vkrcali pod poveljstvom in nadzorstvom brigadnega generala MacNougtona. Med častniki je bil tudi sin generalnega guvernerja Kanade. Predsednik kanadske vlade Mackenzie je poslal kanadskim vojakom pismo, v katerem jih imenuje branilce civilizacije.

Radio

Program Radio Ljubljana

Sreda, 20. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Iz čeških oper (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Polke in koronice (plošče) — 14 Poročila — 18 Mladin. ura: a) Senene lutke — najlepša domača zabava (prof. N. Kuret) — b) Smučar in vreme (Janko Slicherl) — 18.40 Narod in narodnost (prof. E. Kocbek) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Predavanje državne obrambe — 19.40 Objave — 19.50 Uvod v prinos — 20 Prinos opere iz Ljubljane, gledališča v 1. odmoru: Glasbeno predvanje (V. Ukmar); v 2. odmoru: Napovedi, poročila.

Četrtek, 21. dec.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Valčki kralji (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Operna trio — 14 Poročila — 18 Pester spored Radij. orkestra — 18.40 Slo. venčina za Slovence (dr. R. Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Telovadno predvanje — 19.40 Objave — 19.50 Deset minut zabave — 20 Dvo-spevi in samospevi starih klasičnih mojstrov (orgle, violoncelo in dva gosli. Sodelujejo: Tončka Sustar-Maroltova, Marija Tutta, prof. M. Tome) — 21 Reproduciran koncert simfon. glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 V oddih igra Radijski orkester.

A. G. Barrili

DVE BEATRICI

»Nič ne del« je rekla obiskovalcu. »Saj ste don Cristovalov prijatelj; in če vam on ni povedal...«

»Ničesar mi ni povedal,« jo je prekinil don Alonzo. »Sam sem uganil marsikaj. Don Cristoval vas spoštuje, še več, obožuje vas. Prav ta njegova čustva so bila vzrok, da je v teh dneh storil nekaj, kar nihče v Granadi ne odobruje.«

»Kaj je storil tako hudega, da ga obsojajo vsi... iskreni prijatelji v Granadi?«

»Presodite sami, donna Beatrice. Vladarja sta sklenila, da hočeta izpolniti don Cristovalove želje. Pripravljena sta bila, da mu dasta ladje in ljudi, kolikor jih potrebuje za svoje potovanje. Ko je že bilo skoraj vse urejeno, je don Cristoval trdovratno zahteval naslov admirala Oceana.«

»Ali je to vse?« je vprašala markiza. »Zdi se mi, da vladarja nimata nobenega razloga, da bi mu ta naslov odrekli. Ali ne gre čez Ocean iskat nove dežele?«

»Da; a ta naslov... je vendarle nekoliko previsok.«

»Ravno nasprotno. Primeren je nalogi, ki si jo je stavil don Cristoval.«

»Vidim, da je ta naslov tudi vam všeč. Mislil sem...«

»Kaj pa?«

»Da boste vi prepričali don Cristovala, naj se mu odpove. Saj končno gre le za naslov. Kralj in kraljica ga nočeta podeliti, da ne bi vzbudila zavisti pri drugih. Ako dosežete bistvo, naslov pač nima velikega pomena.«

»Razumem. Če doseže bistvo!... A don Cristoval vztraja pri svoji zahtevi? Zakaj?«

»Samo zato, ker ste mu ta naslov dali vi, donna Beatrice.«

Markiza ni več povsila oči. Uprla je svoj pogled v prijatelja in vzklila:

»Ah! To vam je rekel?«

»Da odkrito mi je priznal. Nato pa je še pristavil, da za nobeno ceno ne spremeni svojega stališča.«

»Zato ste prišli k Bovadilli e prošnjo, naj ona ekuša premagati don Cristovalovo trmoglavoost, kaj ne?«

»Uganili ste, markiza. Ljubim ga in zato želim, da bi dosegel največjo slavo ter tako osramotil tiste, ki so ga zaničevali in premagali vse svoje nespravljive sovražnike. Samo lep, a prazen naslov, je edina zapreka, da bi se to uresničilo; saj tega naslova mu nihče ne bo mogel več odreči, ko se zmagovalno vrne s svojega potovanja.«

»In s temi razlogi ga niste mogli prepričati?«

»Ves moj trud je bil brezuspešen. Ali ta naslov ali nič.«

»Pravi« je po kratkem premisleku vzklila markiza »Recite mu, naj se vda, naj se ne pritožuje nad ozkoščnostjo kastiljskega dvora. Povejte mu tudi, da, če vztraja pri svoji zahtevi, če hoče za vsako ceno naslov, katerega sem mu dala jaz, če se raje odpove svojim načrtom... iz vsega erca odobravam njegovo odločnost.«

Don Alonzo je bil do skrajnosti presenečen.

»Kako?« je vzklil. »Vi odobravate njegovo ravnanje in ga še vzpodbujate?«

»Ne vzpodbujam ga. Vi sami ste mi povedali, da vztraja pri svoji zahtevi. Ne morem grajati njegovega ravnanja.«

»Pričakoval sem od vas drugačnega odgovora. Sedaj vidim, da sem zastopni prišel sem. Hotel sem z vašo pomočjo zadržati don Cristovala, a moje zadnje upanje je splavalo po vodi.«

»Najin prijatelj pa bo mojega odgovora zelo vesel, če je res, da se zaradi mene neče ukloniti.«

»O tem vam ni treba dvomiti!« je vzklil Quintanilla.

»Poslušajte, prijatelji. Don Cristovalova slava je gotovo nekaj lepega, nekaj velikega. A slava, ki ni v zvezi s častjo, ni niti tako lepa, niti tako velika. Na dvoru pa hočejo, naj don Cristoval premagaa Ocean, a mu že vnaprej odklanjajo naslov, ki mu po vsej pravici gre. Ko so mu že šest let grenili življenje, mu hočejo sedaj odvzeti še čast!«

»Oprostite gospe.« je boječe pristavil Quintanilla. »Če odide in zmaga, bo vse svoje sovražnike prisilil k molku in... nekdo se bo moral sramovati, da mu je odrekel upravičeno odliko. Ali mislite, da kralj Ferdinand ne bo prvi spoznal, da se mora opravičiti in popraviti krivico?«

Markiza je prikimala.

»Prav govorite. Vendar pa ženske čutimo popolnoma drugače. Me cenimo mnogo bolj to, kar zaslužimo, kot to, kar dosežemo. Ljubša nam je neuspeh, ako se čutimo vzvišene nad njo, kot pa sreča, ki je nad nami. Glejte tudi jaz sem v nemilosti; a ponosna sem na to. Ali mislite, da sem se zatekla v samostan zaradi trenutne muhavosti? Užalili so me, ker so osramotili našega prijatelja. Vidite, da

ga jaz ne cenim samo in obožujem, kakor on mene; ljubim ga in ne sramujem se svojega priznanja. Nisem se bala priznati tega na dvoru in še pred eno uro sem izjavila isto. Ščitila sem don Cristovala; ne morem in tudi nečem ga zapustiti sedaj, ko mu ve naprotujejo.«

»A prav zato bi morali priti v Granado!«

»Nikakor ne. Moj način bojevanja je drugačen. Ne bom zapustila te hiše, dokler don Cristoval ne doseže vsega, kar mu pritiče.«

»A če odide...«

»Morajo ga zopet poklicati. Odšel je že, pa so ga poklicali nazaj. Če tega ne storijo, me nihče ne bo videl več. Ostanem tu do smrti.«

Don Alonzo de Quintanilla ni vedel, kaj bi dejal na to. Uvidel je, da je ves trud zaman in da je markizo še težje pregovoriti, kot pa don Cristoval.

»Ves moj trud je zaman,« je dejal po kratkem molku in zmajal z glavo. »Neuklonljivi ste. Saj je tudi markizova pot bila brez uspeha, kaj ne? Ali sem vedeti, čemu je prišel?«

»Prišel me je prositi v kraljičinem imenu.«

»Kraljica torej noče, da bi don Cristoval odšel. To pomeni mnogo. A vi donna Beatrice niste hoteli uslišati kraljičine prošnje?«

»Nisem smela odnehati; prej bi se moral ukloniti don Cristoval. A vem, da tega nikdar ne bo storil. In tudi mene nihče ne bo privedel do tega, da bi mu svetovala kaj tako nečastnega. Zdi se mi, da je naš prijatelj povedal kraljici, da sem si jaz izmislila oni naslov. Veseli me, da je tako pogumen. Vedno je bil tih in skromen, a sedaj je pokazal, da njegova skromnost ne izviraa iz bojazljivosti.«

»Moral je tako ravnati. Izginili ste in on je mislil, da vas ne bo videl več; zato je pač bila njegova dolžnost, da pred vsem svetom prizna, koliko ste storili zanj in kako vztrajno ste se zanj borili.«

»Prav pravite, vztrajno. Don Juanu sem rekla: Povejte kraljici, da se ne vrnem na dvor in ne odidem od tu zaradi praznih besed. Ko bo pustolovec in sanjač odšel v Palos, da odrine na morje, tedaj se vrnem k njej, če bo tako želela; prej me pa nihče ne bo videl.«

»Vsega je konec,« je žalostno dejal Quintanilla. »Kralj in kraljica bosta pretrgala vsak stik z don Cristovalom, ko bosta videla, da ne moreta premagati niti vaše niti njegove neuklonljivosti. In naš ubogi prijatelj bo zapustil Spanijo za vedno.«

Beatrice de Bovadilla je vzdihnila in solze so ji stopile v oči.

»Naj se zgodi božja volja,« je tiho dejala. »Ne bom ga videla več. A prisegla sem, da ostanem; tudi če bi morala umreti. Čemu naj nam pa bo življenje, če ga ne moremo posvetiti tistim, katere ljubimo? Don Alonzo, prosila bi vas, da mi napravite uslugo.«